

Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського

Цуприк Світлана Іванівна

УДК 378:37.013:379.8

**ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ ВИЩИХ ПЕДАГОГІЧНИХ
НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ДО РОБОТИ
В ЛІТНІХ ОЗДОРОВЧИХ ТАБОРАХ**

13.00.04 - теорія та методика професійної освіти

Автореферат

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Вінниця – 2011

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор
Сметанський Микола Іванович,
Хмельницький інститут соціальних
технологій Відкритого міжнародного
університету розвитку людини «Україна»,
завідувач кафедри соціальної роботи

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Біда Олена Анатоліївна,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького,
директор навчально-наукового інституту
педагогічної освіти, соціальної роботи і мистецтва,
професор кафедри теорії та історії педагогіки

кандидат педагогічних наук, доцент
Казаква Наталія Вікторівна,
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія,
начальник відділу педагогічної практики,
доцент кафедри шкільної педагогіки та психології

Захист відбудеться 18 травня 2011 р. о 14.00 на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 05.053.01 у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського за адресою: 21100, м.Вінниця, вул.К.Острозького, 32, корпус № 2, зала засідань.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського за адресою: 21100, м.Вінниця, вул. К.Острозького, 32.

Автореферат розіслано 15 квітня 2011 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Коломієць А.М.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність і ступінь дослідженості проблеми. В Україні розширюється й удосконалюється мережа літніх дитячих оздоровчих закладів, основне завдання яких полягає у відновленні фізичних і розумових сил дитини, задоволенні її пізнавально-розвивальних та емоційно-вольових потреб. Для роботи в цих закладах необхідні педагоги з високим рівнем підготовки, що відповідає новому державному освітньому стандарту та критеріям сьогодення. Це мають бути фахівці зі сформованими особистісними якостями, активні, спроможні реалізовувати творчий потенціал, застосовувати інноваційні технології та методи роботи з дітьми, створювати умови для розвитку їхніх інтересів, здібностей та вподобань.

Проте, як свідчить практика, у педагогічних ВНЗ більше уваги приділяють підготовці студентів до викладання навчальних дисциплін, ніж до проведення з дітьми виховних заходів. Тому в літніх оздоровчих таборах трапляються приклади низького рівня організації дозвілля, відсутність координації різних видів діяльності. Нерідко в ці заклади механічно переносяться шкільні форми виховної роботи, не враховуються вікові та індивідуальні особливості дітей, специфіка літнього дозвілля. Зустрічаються факти формального ставлення до виконання функціональних обов'язків з боку педагогічних працівників. За результатами наших досліджень, лише 16,51% вожатих засвідчують оптимальний рівень готовності до роботи в літніх оздоровчих таборах.

Усе вищезазначене вказує на те, що підготовка фахівців для роботи в позашкільних закладах потребує суттєвого вдосконалення. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває підготовка студентів ВНЗ до роботи в дитячих оздоровчих таборах.

Згідно із законодавчими документами загальнодержавного рівня, зокрема, законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про позашкільну освіту», «Про оздоровлення та відпочинок дітей», положенням «Про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України», «Типовим положенням про дитячий оздоровчий заклад», Державною національною програмою «Освіта» (Україна ХХІ століття), Державною програмою «Вчитель», Концепцією позашкільної освіти та виховання активізується процес пошуку ефективних механізмів підготовки педагогічних кадрів, зокрема, для оздоровчих закладів, що входять до структури позашкільної освіти.

Проблема підготовки фахівців, здатних на високому рівні організувати й керувати дозвіллевою діяльністю дітей, привертає увагу багатьох науковців. Так, підготовку вожатих до роботи в літніх оздоровчих таборах досліджували Т. Гаміна, С. Гертнер, Л. Іванова, Н. Казакова, М. Калугіна, Б. Кіндратюк, Л. Пундик, Л. Скорова, М. Толмачев, Н. Четвергова, О. Яковліва та ін.

Деякі напрями розв'язання проблеми підготовки майбутніх учителів до організації дозвілля викладено у працях Ю. Бардашевської, І. Бойчева, О. Голіка, Л. Заремби, Н. Яременко та ін. Змістовий компонент підготовки

майбутніх вожатих розробляли Д. Бароу, А. Бойко, Д. Лоуен, Н. Олійник, Т. Осипова, С. Харченко, І. Холковська, С. Шмаков та ін.

На формуванні особистісних рис вожатого та його психологічній підготовці наголошували І. Гуппал, М. Дік, Е. Козлов, Л. Корнева, А. Кузнецов, В. Новікова, Е. Рогов, М. Сисоєва, Г. Чернишова та ін. Методика підготовки студентів до організації та проведення дозвілля в оздоровчому таборі розроблялася О. Ілліною, Є. Коваленко, В. Соловою, Н. Стрельніковою, О. Столяренко, М. Хойхіним, Н. Яковець та ін.

Водночас теоретичний аналіз наукових праць свідчить, що до цього часу залишились недостатньо з'ясованими функції діяльності вожатого, не дістали ґрунтового розкриття зміст, форми і методи підготовки студентів до роботи в літніх оздоровчих таборах, потребує негайного вирішення проблема використання значних потенційних можливостей позааудиторної громадсько-педагогічної діяльності, забезпечення постійного моніторингу рівнів готовності студентів та оцінювання результатів позашкільної практики.

Актуальність проблеми та її недостатнє вивчення зумовили вибір теми дисертаційного дослідження: **«Підготовка студентів вищих педагогічних навчальних закладів до роботи в літніх оздоровчих таборах»**.

Зв'язок дисертаційного дослідження з науковими програмами, планами, темами. Дисертація є складовою науково-дослідної теми кафедри педагогіки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського («Зміст педагогічної підготовки вчителів в умовах формування загальноєвропейського простору вищої освіти») (державний реєстраційний номер 0105U0000942). Тему дисертації затверджено рішенням ученої ради Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (протокол № 11 від 26.04.2006 р.) та узгоджено в Міжвідомчій Раді з координації наукових досліджень у галузі педагогіки та психології в Україні (протокол № 6 від 27.06.2006 р.).

Мета дослідження – визначити, теоретично обґрунтувати й експериментально перевірити педагогічні умови та методику підготовки студентів до роботи в літніх оздоровчих таборах.

Об'єкт дослідження – підготовка майбутніх учителів до виховної роботи з дітьми.

Предмет дослідження – педагогічні умови та методика підготовки студентів до роботи з дітьми в літніх оздоровчих таборах.

Гіпотеза дослідження ґрунтується на припущенні, що підготовка майбутніх учителів до роботи в літніх оздоровчих таборах значно поліпшиться, якщо її організація передбачатиме такі педагогічні умови:

- надання змісту занять контекстного характеру з урахуванням сучасних вимог до вихователів оздоровчих таборів;
- залучення студентів до активної позааудиторної громадсько-педагогічної діяльності;
- здійснення якісного моніторингу та корекції їхньої готовності.

Досягнення поставленої мети дослідження й перевірка висунутої гіпотези потребує послідовного розв'язання таких *завдань*:

- 1) з'ясувати сутність і зміст підготовки студентів до роботи в літніх оздоровчих таборах;
- 2) уточнити структуру, критерії, показники та рівні готовності студентів до роботи в літніх оздоровчих таборах;
- 3) теоретично обґрунтувати педагогічні умови підготовки студентів до роботи в літніх оздоровчих таборах;
- 4) розробити та експериментально перевірити методику підготовки студентів до роботи в літніх оздоровчих таборах.

Методологічною і теоретичною основою були дослідження науковців з проблеми педагогіки професійної освіти (О. Абдуліна, Р. Гуревич, Н. Ничкало, Н. Мойсеюк, В. Сластьонін, М. Сметанський, Г. Тарасенко, В. Шахов та ін.); проблем методології вищої освіти (А. Алексюк, Б. Ананьєв, З. Курлянд, С. Сисоева); концепція знаково-контекстного навчання (С. Аргуріс, Дж. Бьютінк, А. Вербицький, Л. Кондрашова, А. Маслоу та ін.); положення особистісного (І. Бех, І. Зязюн, Н. Кичук, Г. Костюк, С. Кульневич, С. Максименко, О. Пехота, В. Серіков, І. Якиманська та ін.) та діяльнісного (К. Абульханова-Славська, О. Анісімов, Г. Атанов, Л. Виготський, О. Леонтєв, Б. Ломов, С. Рубінштейн, Н. Талізїна та ін.) підходів до навчання.

Для реалізації поставленої мети, розв'язання визначених у дослідженні завдань, перевірки сформульованої гіпотези та розробленої методики підготовки студентів використано комплекс взаємопов'язаних теоретичних та емпіричних *методів дослідження*:

– *теоретичні*: аналіз, порівняння, моделювання, узагальнення, систематизація використано з метою вивчення психолого-педагогічної літератури, визначення концептуальних засад дослідження, формування дослідницької позиції, з'ясування змісту та структури готовності студентів вищих педагогічних навчальних закладів до роботи в літніх оздоровчих таборах, узагальнення педагогічного досвіду та основних підходів до організації підготовки студентів;

– *емпіричні*: анкетування, інтерв'ю, бесіда, спостереження, метод експертних оцінок, самооцінювання, тестування застосовано для з'ясування рівня готовності студентів до роботи в літніх оздоровчих таборах; формувальний експеримент використано для перевірки ефективності обґрунтованих педагогічних умов та методики підготовки студентів;

– *статистичної обробки* (непараметричний критерій Вілкоксона) – для кількісного та якісного аналізу одержаних результатів, узагальнення і забезпечення їхньої вірогідності та об'єктивності.

Експериментальна база дослідження. Дослідно-експериментальна робота здійснювалася на базі Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського, Хмельницького національного університету, Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії. На різних етапах експерименту дослідженням було

охоплено 785 студентів, 21 викладач та 28 представників адміністрації літніх оздоровчих таборів.

Наукова новизна й теоретичне значення результатів дослідження полягають у тому, що:

- *вперше* обґрунтовано, експериментально перевірено педагогічні умови ефективної підготовки студентів до роботи в літніх оздоровчих таборах: надання змісту занять контекстного характеру з урахуванням сучасних вимог до вихователів оздоровчих таборів; залучення студентів до активної позааудиторної громадсько-педагогічної діяльності; здійснення якісного моніторингу та корекції їхньої готовності;
- на основі особистісного та діяльнісного підходів *розроблено та реалізовано* на практиці методику підготовки студентів вищих педагогічних навчальних закладів до роботи з дітьми в літніх оздоровчих таборах;
- *уточнено* критерії, показники та рівні готовності студентів педагогічних ВНЗ до роботи в літніх оздоровчих таборах;
- *подальшого розвитку набули* наукові положення про підготовку студентів до педагогічної діяльності.

Практичне значення дослідження визначається тим, що одержані результати, висновки та методичні рекомендації можуть застосовуватись у подальшій науково-дослідній роботі з вирішення інших аспектів означеної проблеми, під час створення навчально-методичного комплексу з позашкільної педагогічної практики, а також для самопідготовки майбутніх учителів, їхнього професійного самовдосконалення. Запропоновані форми й методи підготовки студентів та комплексні методики діагностики їхньої готовності до роботи з дітьми в оздоровчих таборах можуть бути використані викладачами педагогічних ВНЗ.

Основні результати дослідження впроваджено у навчально-виховний процес Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (довідка № 10/36 від 22.06.2010 р.), Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (довідка № 659 від 10.06.2010 р.), Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського (довідка № 487 від 24.05.2010 р.), Хмельницького національного університету (довідка № 11/48 від 25.06.2010 р.), Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії (довідка № 397 від 27.06.2010 р.).

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження обговорювалися й були схвалені на 10 науково-методичних і науково-практичних конференціях, у тому числі *6 міжнародних*: «Наука в інформаційному просторі» (Дніпропетровськ, 2007), «Спадщина А. С. Макаренка і педагогічні пріоритети сучасності» (Полтава, 2008), «Розвиток освіти в умовах поліетнічного регіону» (Ялта, 2008), «Формування професіоналізму майбутнього фахівця в контексті вимог Болонського процесу» (Одеса, 2008), «Актуальні проблеми і перспективи трудової та професійної підготовки молоді» (Дрогобич, 2008), «Гендер. Екологія. Здоров'я» (Харків, 2008); *4 всеукраїнських*: «Теорія та практика ринкових перетворень:

економічний та соціальний контекст» (Вінниця, 2008), «Педагогічне мислення в контексті теоретико-методичної спадщини А. С. Макаренка і сучасної педагогіки» (Рівне, 2008), «Освітні інновації: філософія, психологія, педагогіка» (Суми, 2008), «Сучасні технології вищої освіти» (Одеса, 2008), на засіданнях кафедри педагогіки та гуртка аспірантів при Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського.

Публікації. Основні положення дисертаційного дослідження висвітлено у 22 публікаціях, серед них 19 одноосібні, в тому числі 11 опубліковано у фахових наукових виданнях, затверджених ВАК України, та 1 методичні рекомендації.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Ілюстративний матеріал подано у 15 таблицях і 9 рисунках. Список використаних джерел містить 306 найменувань, з них 29 – іноземною мовою. Загальний обсяг дисертації становить 223 сторінки, основний зміст викладено на 178 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано актуальність обраної теми дослідження, визначено його мету, об'єкт, предмет, гіпотезу і завдання, розкрито методи, наукову новизну та практичне значення роботи, а також наведено відомості про апробацію дисертації та впровадження її результатів у практику.

У першому розділі – «**Формування готовності студентів до роботи в літніх оздоровчих таборах як педагогічна проблема**» – здійснено детальний розгляд різних дослідницьких позицій та наукових підходів стосовно розв'язання проблеми підготовки студентів до роботи в літніх оздоровчих таборах, виявлено особливості діяльності оздоровчих таборів, зміст роботи вожатого, уточнено поняття «професійна підготовка», «підготовка до педагогічної діяльності». З'ясовано сутність і зміст підготовки студентів, визначено структуру, критерії, показники, рівні та стан їхньої готовності.

Установлено, що підготовці вихователів оздоровчих таборів приділялась значна увага. Зокрема, досліджувались питання загально-політичної підготовки вожатих-виробничників до роботи з піонерами (Т. Гаміна), педагогічного проектування процесу професійної підготовки педагогів-організаторів у МДЦ «Артек» (Л. Іванова), формування мотивів професійно-педагогічного самовдосконалення старших піонерських вожатих (Б. Кіндратюк), підготовки майбутніх соціальних педагогів до виховної діяльності в умовах оздоровчих таборів (Л. Пундик), організації творчої діяльності учнів у позашкільному закладі (О. Рассказова), формування комунікативних умінь майбутніх учителів у процесі виховної роботи в оздоровчих таборах (О. Яковліва).

З-поміж російських науковців, які досліджували цю проблему, відзначимо С. Гертнер і Н. Четвергову, які проаналізували формування готовності майбутніх учителів до оздоровчої роботи з дітьми в літніх таборах. М. Калугіна вивчала формування професійної індивідуальності майбутнього педагога-вихователя (на прикладі роботи в дитячому замиському санаторно-оздоровчому

центрі). У дослідженнях Л. Скорової та М. Толмачева зосереджена увага на особистісно орієнтованій підготовці студентів педагогічного ВНЗ до роботи в дитячих оздоровчих таборах.

Дослідженням установлено, що *підготовку студентів до роботи в літніх оздоровчих таборах* слід розуміти як важливу складову загальної фахової підготовки, результатом якої є позитивне ставлення до професії, усвідомлення мотивів і потреб студентів у роботі в дитячих таборах, наявність професійно-важливих якостей особистості, її соціальної зрілості, почуття відповідальності за власну діяльність, а також відповідні знання, вміння і навички.

Аналіз наукової літератури з досліджуваної теми дає підстави стверджувати, що серед науковців є різні погляди на зміст підготовки студентів до роботи в літніх оздоровчих таборах. Зокрема, більшість учених наголошує на підготовці студентів до професійної діяльності вихователя позашкільного навчально-виховного закладу (А. Бойко); творчому використанні в педагогічній діяльності науково-теоретичних знань і практичних навичок (В. Новікова); формуванні потреби в нових теоретичних та методичних знаннях, засвоєнні передового педагогічного досвіду, інтересу до педагогічної професії (М. Сисоєва, М. Фіцула); формуванні творчого мислення та вивченні сучасних технологій виховної роботи (С. Харченко); формуванні установки на постійне самовдосконалення і самоосвіту (О. Біда, С. Кара, Л. Корнева, Р. Науменко).

Як засвідчують результати дослідження, змістом підготовки студентів до роботи в літніх таборах є ознайомлення з умовами побуту, правилами внутрішнього розпорядку, традиціями оздоровчого закладу, планування роботи дитячого колективу, формування органів самоврядування; вивчення специфіки проявів вікових та індивідуальних особливостей дітей, стану їхнього здоров'я, умов життя та виховання; організація самообслуговування, колективно-творчої діяльності за всіма напрямками виховання (розумового, морального, естетичного, трудового, фізичного, екологічного); забезпечення активного відпочинку дітей, дотримання режиму проведення санітарно-оздоровчої та індивідуальної виховної роботи з ними.

Вивчення й аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду підготовки студентів до організації літнього відпочинку школярів дали можливість встановити, що поряд з теоретичною вирішальна роль відводиться практичній підготовці вожатих.

Теоретична підготовка студентів до професійної діяльності здійснюється впродовж усього навчання у ВНЗ, особливо, у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін. Практична підготовка вожатих відбувається під час проходження інструктивно-методичного збору та позашкільної практики.

Педагогічну практику О. Абдуліна, А. Бондар, Н. Бутенко, М. Галанова, С. Герленд, Н. Казакова, Г. Кіт, Я. Писарєв, М. Сметанський, І. Харламов, Л. Хомич, М. Фіцула, М. Широкова та ін. розглядають як сполучну ланку між теоретичним навчанням студентів та їхньою майбутньою самостійною діяльністю.

Під час літньої педагогічної практики студенти знайомляться з виховною роботою в оздоровчому таборі, вивчають особливості дітей і тимчасового загону,

специфіку планування виховної роботи в період канікул; організують самостійну практичну діяльність як вихователя, методиста чи керівника гуртка; беруть участь у науково-дослідницькій роботі з психолого-педагогічних проблем. Крім того, відбувається розвиток особистості студента в таких напрямках: засвоєння методів дослідження індивідуально-психологічних особливостей вихованців, стилю міжособистісних взаємостосунків; формування навичок рефлексії, власного стилю професійної діяльності, вмінь виявляти, аналізувати та долати педагогічні труднощі.

Готовність до педагогічної діяльності в літніх оздоровчих таборах – це цілісна характеристика особистості. Її структура ґрунтується на врахуванні таких компонентів: 1) особистісні якості вихователя (психологічні та професійно важливі); 2) професійна спрямованість (сукупність мотивів педагогічної діяльності; інтерес до неї, ціннісні орієнтації); 3) знання, необхідні для роботи в літніх оздоровчих таборах; 4) уміння як рівень майстерності у використанні набутих знань.

Виходячи зі змісту діяльності вожатих, визначено такі основні критерії та показники готовності студентів до роботи в літніх оздоровчих таборах: особистісний (професійні та особистісні якості: любов до дітей, відповідальність, вимогливість, почуття гумору, волюві якості, артистизм; психофізіологічні якості: здатність володіти високим темпом виконання роботи, миттєво вирішувати поставлені завдання, швидко переключатися з одного виду діяльності на інший та звикати до нової обстановки, здатність до саморегуляції), мотиваційний (інтерес до професії, потреба в спілкуванні з дітьми, прагнення до професійного самовизначення, самореалізації і самовдосконалення), когнітивний (психолого-педагогічні, методичні, спеціальні знання) та діяльнісний (гностичні, проєктивні, конструктивні, комунікативні, організаторські, діагностичні уміння).

Готовність студентів до роботи з дітьми під час літніх канікул доцільно розглядати на чотирьох рівнях: елементарному (низькому), репродуктивному (задовільному), продуктивному (достатньому) і творчому (оптимальному).

Елементарний рівень характеризується недостатньою сформованістю особистісних якостей студентів, відсутністю прагнення до самовдосконалення, усвідомлення мотиваційно-ціннісних орієнтацій; проявом байдужого ставлення до педагогічної діяльності та ігноруванням практики. Студенти мають поверхневі або в них зовсім відсутні знання про організацію літнього відпочинку дітей, про ефективні способи та прийоми педагогічної взаємодії, попередження та розв'язання конфліктних ситуацій, а також не прагнуть їх розширювати й поглиблювати. У них не сформовані гностичні, проєктивні, конструктивні, організаторські та комунікативні вміння.

У студентів з репродуктивним рівнем готовності до роботи в літніх оздоровчих таборах недостатньо сформовані особистісні якості, необхідні для організації дозвілля дітей в умовах літніх канікул, і немає потреби у самовдосконаленні. Спостерігається відсутність сумління в навчанні та активного інтересу до роботи з дітьми. Ціннісне ставлення до себе, до дітей, до етичних норм, до практики в таких студентів сформоване фрагментарно. Вони

мають поверхневі, не глибоко усвідомлені базові знання, володіють окремими гностичними, проєктивними, конструктивними, організаторськими і комунікативними вміннями, можуть їх застосовувати в типових ситуаціях, однак не вміють самостійно визначати адекватні способи і прийоми взаємодії в умовах реальної професійної діяльності. Представники даного рівня в основному репродукують елементи наявних методичних розробок, при цьому не можуть чітко прогнозувати можливі результати виховної роботи.

Студенти продуктивного рівня виявляють достатньо сформовані особистісні та професійно важливі якості. У них спостерігається нестійке прагнення до самовдосконалення, нечітке усвідомлення мотиваційно-ціннісних орієнтацій; інтерес до педагогічної діяльності. Майбутні вихователі мають необхідні знання, але не завжди прагнуть до їх розширення та поглиблення. Вони можуть методично грамотно проводити виховні заходи, однак знання та вміння ефективно застосовують за зразком чи в подібній ситуації, відчують труднощі в процесі вибору доцільних способів і прийомів педагогічної взаємодії з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей вихованців.

Творчий рівень готовності характеризується наявністю психологічної налаштованості на працю, необхідних особистісних якостей, вміння поєднувати особисте та суспільне, здатністю до самоаналізу та саморегуляції, прагненням до вдосконалення умінь і навичок; чітко усвідомленою структурою професійно-ціннісних орієнтацій, провідне місце в якій посідає орієнтація на ефективність професійної діяльності; сформованою позитивною мотивацією до виховної роботи в таборі; наявністю різнобічних, повних, міцних, глибоко усвідомлених знань та постійного прагнення до їх розширення і поглиблення; розвиненими конструктивними, гностичними, проєктивними, організаторськими і комунікативними вміннями, що адекватно застосовуються в мінливих ситуаціях педагогічної діяльності.

Під час проведення констатувального етапу експерименту виявлено невпевненість студентів у власних силах; відсутність у більшості з них досвіду виховної діяльності; недостатню сформованість необхідних особистісних якостей; відсутність чіткого розуміння доцільності позашкільної практики; слабку мотивацію до її проходження. Крім того, з'ясувалось, що у деяких студентів особистісні та професійні мотиви переважають над соціальними та пізнавальними, а зовнішні – над внутрішніми; вони недостатньо обізнані з особливостями дітей і специфікою виховної роботи в оздоровчих таборах; не вміють долати труднощі, що виникають у зв'язку зі створенням конфліктних ситуацій з дітьми, колегами й адміністрацією, застосовувати набуті знання.

На констатувальному етапі дослідженням було охоплено 417 майбутніх вихователів, серед них: на елементарному рівні знаходяться 12,64% студентів, на репродуктивному – 34,07%, на продуктивному – 36,78%, на творчому – 16,51%.

Установлено, що недостатній рівень готовності студентів зумовлений різними причинами. Зокрема, набуті студентами знання, в основному, не мали застосування, а повторювались лише частково; навчальна діяльність більше спрямована на формування знань, а можливостей для розвитку

організаторських здібностей у третьокурсників значно менше. Вагомими причинами є відсутність чіткого контролю за майбутніми вихователями на інструктивно-методичному зборі та недоліки сучасного стану оцінювання їхньої роботи у таборі.

У другому розділі – «Експериментальна перевірка ефективності педагогічних умов та методики підготовки студентів до роботи в літніх оздоровчих таборах» – обґрунтовано педагогічні умови, розроблено методику організації та проведення педагогічного експерименту, здійснено перевірку висунутої гіпотези та проаналізовано її результати.

Аналіз наукової літератури з проблеми дослідження та стану практики дає підстави вважати, що підготовка студентів до роботи в літніх оздоровчих таборах значно поліпшиться, якщо її зміст матиме чітко виражений контекстний характер з урахуванням сучасних вимог до вихователів оздоровчих таборів; забезпечити активну участь студентів у позааудиторній громадсько-педагогічній діяльності, а також постійний моніторинг і корекцію їхньої готовності.

Успішна реалізація педагогічних умов здійснюється на основі відповідної методики, яка передбачає використання різних технологій навчання (проблемної, ігрової, інтерактивної, проектної), а також особистісно орієнтованого та діяльнісного підходів, що відображається у застосуванні сучасних методів і форм роботи двох взаємопов'язаних блоків: теоретичного і практичного (див. рис. 1).

Як засвідчують результати дослідження, на підготовку студентів до роботи в літніх оздоровчих таборах впливає вивчення ними усіх психолого-педагогічних дисциплін, на яких засвоюються знання принципів, методів і форм виховання; вікових та індивідуальних особливостей дітей; способів управління колективом; специфіки роботи з важковиховуваними дітьми, з вихованцями дитячих будинків, шкіл-інтернатів; планування виховної роботи; шляхів попередження та розв'язання конфліктних ситуацій; методики організації дитячого самоврядування, підготовки і проведення бесід, диспутів, тренінгів, КТС, ігор, змагань, масових заходів.

Особливу роль у цьому процесі відіграють такі навчальні предмети, як педагогіка, методика виховної роботи, пропедевтична та позашкільна педагогічні практики, зміст яких обумовлений контекстним характером занять, що передбачає сприймання третьокурсниками нових знань як особистісно значущих, і забезпечує реалізацію діяльнісного підходу в навчальному процесі.

Завдяки цьому здійснюється не лише оволодіння студентами системою інформації, а й формування умінь та навичок до виконання професійних завдань. Таким чином, знання стають не метою навчання, а його засобом, що сприяє усвідомленню студентами значущості своєї майбутньої праці, зацікавленню її процесом і результатами. Крім того, збагачення педагогічного досвіду розвиває професійну «Я-концепцію» майбутніх вихователів.

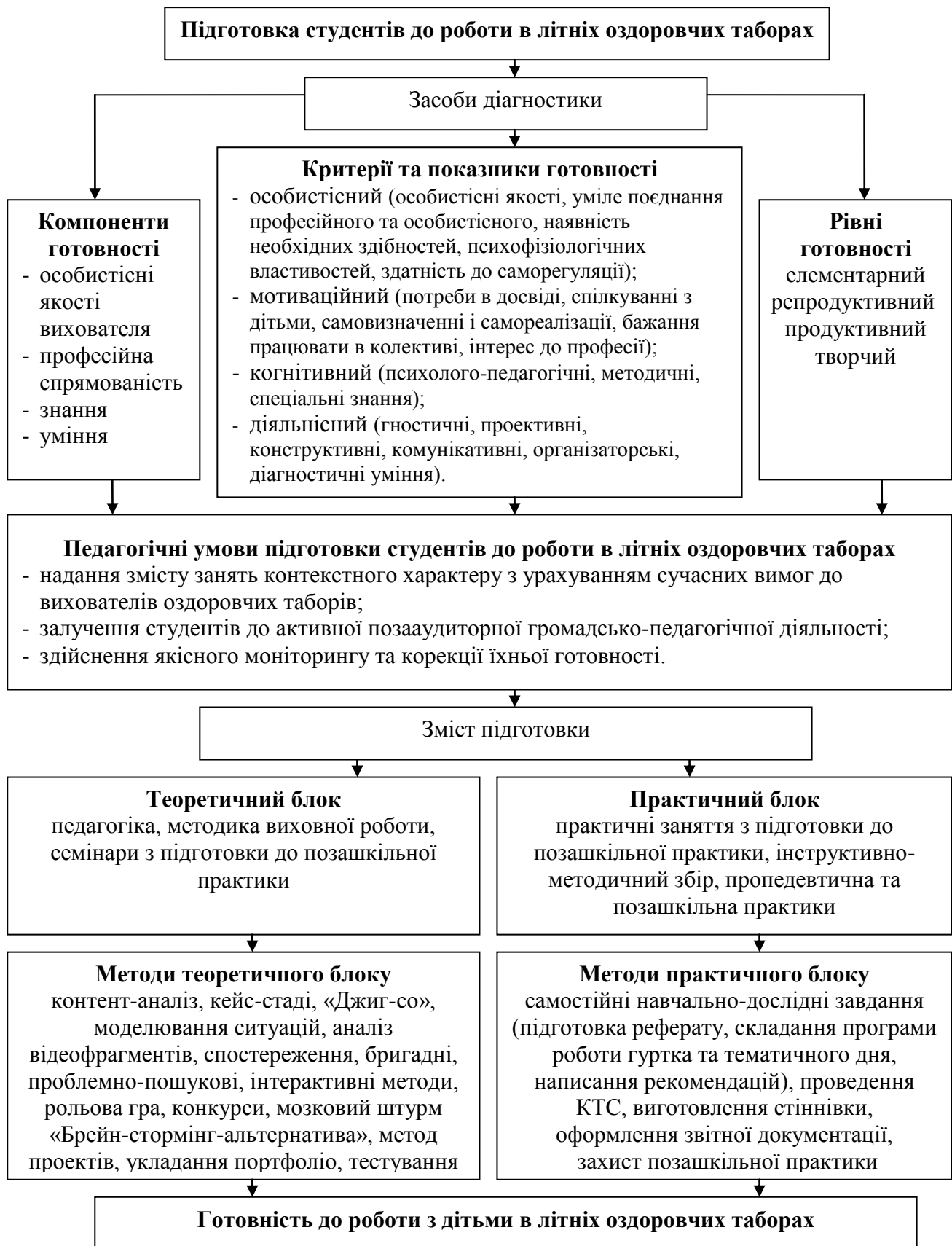

Рис. 1. Графічне зображення методики підготовки студентів до роботи в літніх оздоровчих таборах

Посилення контекстного характеру змісту занять з педагогіки, методики виховної роботи, підготовки до позашкільної практики забезпечується впровадженням контент-аналізу звітів про проходження літньої практики своїх попередників, аналізу педагогічних ситуацій, що траплялися в оздоровчому закладі, з'ясуванням, якими саме здібностями повинен володіти вожатий, складанням програми «Шляхи формування різновікового загону в оздоровчому таборі». Суттєву роль відіграє підготовка студентами індивідуальних практико-орієнтованих проектів «Як я можу реалізувати своє захоплення в таборі», а також виконання на інструктивно-методичному зборі індивідуальних завдань, що полягали в реалізації особистісного потенціалу на основі розроблених проектів. Це дає підстави для чіткого розподілу обов'язків між членами загону: їх варто об'єднувати в групи зі спільними захопленнями, які найкраще можна реалізувати під час роботи творчих майстерень.

Психологічній підготовці та чіткішому уявленню про особливості роботи в таборі сприяє залучення студентів до аналізу відеозаписів, фотографій, звітної документації, ознайомлення з відгуками старшокурсників та їхніх вихованців.

Методика підготовки майбутніх вожатих передбачає, з одного боку, удосконалення форм навчальної діяльності, а з іншого, – забезпечення розвитку внутрішньої потреби щодо виявлення власної активності. Завдяки використанню позааудиторної роботи відбувається розвиток ініціативи та самостійності, здійснення диференціації й індивідуалізації навчання, формування власних поглядів і переконань студентів, стимулювання пізнавального інтересу.

Дослідженням установлено, що використання позааудиторної роботи буде ефективним, якщо в процесі її організації враховуються наступні принципи: добровільна участь, творча самореалізація особистості, співпраця студентів з викладачами, задоволення морально-естетичних потреб, практична спрямованість.

У зв'язку з цим значну увагу слід приділяти позааудиторній громадсько-педагогічній діяльності студентів з організації дозвілля дітей, які перебувають у дитячій клінічній лікарні. Вагомим у формуванні відповідальності третьокурсників є залучення батьків і вихователів оздоровчого закладу до оцінювання їхньої роботи. Підсумкове виготовлення стінгазети активізує розвиток умінь аналізувати процес та результати власної діяльності.

Моніторинг якості навчальних досягнень майбутніх вожатих спонукає їх вчитися самостійно, цілеспрямовано. Регулярний контроль за підготовкою студентів, а не тільки за результатами проходження практики суттєво впливає на організацію, планування, координування, регулювання і забезпечення готовності майбутніх учителів.

Підвищенню рівня готовності третьокурсників значною мірою сприяє врахування в оцінюванні характеру засвоєння знань (рівень усвідомлення, міцність запам'ятовування, обсяг, повноту і точність); якості їх виявлення (логіку мислення, аргументацію, послідовність і самостійність викладу, культуру мовлення); ступеня оволодіння способами діяльності, вміннями і навичками застосування засвоєних знань; оволодіння досвідом творчої

діяльності; якості виконання роботи (зовнішнє оформлення, темп виконання, ретельність).

Значно покращує підготовку студентів оцінювання самостійних навчально-дослідних завдань, які виконувалися у вигляді звітів, методичних розробок і рекомендацій для впровадження у літніх оздоровчих таборах, проведення опитування дітей (батьків, адміністрації табору) з приводу якостей ідеального вожака, реалізації індивідуальних проектів.

Упровадження кредитно-модульної системи навчання, спостереження за досягненнями студентів, організація рефлексії та взаємоконтролю забезпечують якість моніторингу рівнів готовності. На правильне оформлення звітної документації позитивно впливають розроблені план характеристики та критерії оцінювання роботи практикантів керівниками оздоровчих закладів; план звіту студента-практиканта про роботу в оздоровчому таборі; схема для щоденного психолого-педагогічного аналізу проведеної роботи. Вагомим фактором впливу на ефективність підготовки майбутніх вихователів до роботи в таборі є їхня зорієнтованість на тестовий контроль знань та колективний захист позашкільної практики.

Проведене експериментальне дослідження та комплексне врахування змін у підготовці майбутніх учителів дали змогу визначити динаміку загального рівня їхньої готовності.

Співвідношення рівнів готовності до роботи в літніх оздоровчих таборах студентів контрольних та експериментальних груп графічно представлено на рис. 2.

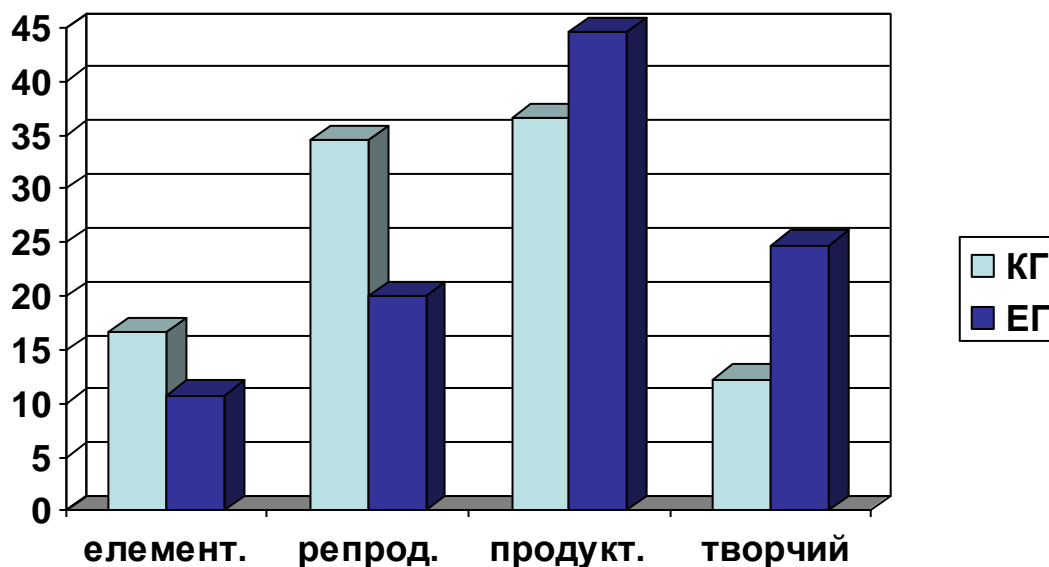

Рис. 2. Співвідношення рівнів готовності студентів контрольних та експериментальних груп

Узгоджені результати проведення всіх видів діагностики засвідчили, що на завершальному етапі дослідження у студентів експериментальних груп порівняно зі студентами контрольних відбулися істотні зміни в структурних компонентах згаданої якості. В експериментальних групах зросла кількість майбутніх педагогів з творчим (24,71%) і продуктивним (44,58%) рівнями

готовності. Відповідно зменшилася їх кількість з елементарним (10,77%) і репродуктивним (19,94%) рівнями. У контрольних групах число студентів з творчим рівнем складало 12,28%, з продуктивним – 36,56%, з репродуктивним – 34,55%, з елементарним – 16,61%.

Наведені дані вказують на зменшення кількості студентів з елементарним (у середньому на 5,84%) та з репродуктивним рівнями готовності (у середньому на 14,61%). Спостерігається також збільшення кількості студентів з продуктивним (у середньому на 8,02%) та з творчим рівнями готовності (у середньому на 12,43%).

З гістограми видно, що більшість майбутніх педагогів знаходиться, в основному, на репродуктивному та продуктивному рівнях готовності до роботи в літніх оздоровчих таборах у контрольних групах, і на продуктивному та творчому рівнях – в експериментальних. Кількість студентів з творчим рівнем зросла за рахунок їх зменшення з елементарним та репродуктивним рівнями.

Зміни, які відбулися за час проведення формувального експерименту, досягають рівня статистичної значущості, оскільки за критерієм Вілкоксона виявилось, що $W_{Rx} (97) < W_{0,05} (115)$ і $< W_{0,01} (106)$. Результати дослідження підтвердили нашу гіпотезу про те, що підготовка майбутніх учителів до роботи в літніх оздоровчих таборах значно активізується, якщо зацікавити студентів процесом і результатами навчання за дотримання визначених та обґрунтованих педагогічних умов, а також засвідчили ефективність розробленої методики підготовки студентів до роботи в літніх оздоровчих таборах.

Отже, мета дослідження – досягнута, висунута гіпотеза – доведена, поставлені завдання – розв'язані.

Проведене дослідження дозволило зробити такі висновки:

1. Суттєву роль у формуванні майбутнього вчителя відіграє його підготовка до організації дозвілля дітей у літніх оздоровчих таборах, яку у дослідженні ми розглядаємо як важливу складову загальної фахової підготовки, результатом якої є позитивне ставлення до професії, усвідомлення мотивів і потреб студентів у роботі в дитячих таборах, наявність професійно-важливих якостей особистості, її соціальної зрілості, почуття відповідальності за результати своєї діяльності, а також відповідні знання, уміння і навички.

Змістом підготовки студентів до роботи в літніх таборах є ознайомлення з умовами побуту, правилами внутрішнього розпорядку, традиціями оздоровчого закладу, планування роботи дитячого колективу, формування органів самоврядування; вивчення специфіки проявів вікових та індивідуальних особливостей дітей, стану їхнього здоров'я, умов життя та виховання; організація самообслуговування, колективно-творчої діяльності за всіма напрямками виховання (розумового, морального, естетичного, трудового, фізичного, екологічного); забезпечення активного відпочинку дітей, дотримання режиму проведення санітарно-оздоровчої та індивідуальної виховної роботи з ними.

Теоретична підготовка студентів до професійної діяльності здійснюється впродовж усього навчання у вищому навчальному закладі, особливо, у процесі

вивчення психолого-педагогічних дисциплін. Практична підготовка вожатих відбувається під час проходження інструктивно-методичного збору та позашкільної педагогічної практики.

2. Готовність до роботи в літніх оздоровчих таборах – це цілісна характеристика особистості. Її структура ґрунтується на врахуванні таких компонентів: 1) особистісні якості вихователя (психологічні та професійно важливі); 2) професійна спрямованість (сукупність мотивів педагогічної діяльності; інтерес до неї, ціннісні орієнтації); 3) знання, необхідні для роботи в літніх оздоровчих таборах; 4) уміння як рівень майстерності у використанні набутих знань.

Критеріями та показниками готовності студентів до роботи в літніх оздоровчих таборах є такі: *особистісний* (уміле поєднання професійних та особистісних якостей, наявність необхідних здібностей, психофізіологічних властивостей, здатність до саморегуляції); *мотиваційний* (потреби в досвіді, спілкуванні з дітьми, самовизначенні і самореалізації, бажання працювати в колективі, інтерес до професії); *когнітивний* (психолого-педагогічні, методичні, спеціальні знання); *діяльнісний* (гностичні, проєктивні, конструктивні, комунікативні, організаторські, діагностичні уміння).

Готовність студентів до роботи в оздоровчих таборах характеризується чотирма рівнями: *елементарним* (низьким); *репродуктивним* (задовільним); *продуктивним* (достатнім); *творчим* (оптимальним).

Результати діагностики стану готовності майбутніх вихователів засвідчили наявність у більшості з них продуктивного (36,78%) та репродуктивного (34,07%) рівнів, у той час, як елементарний рівень мають 12,64%, а творчий – 16,51% студентів. Установлено, що недостатній рівень готовності студентів зумовлений різними причинами. По-перше, набуті студентами знання мало знаходили практичне застосування у процесі навчання, а повторювались лише частково. По-друге, навчальна діяльність більше спрямована на спілкування, а можливостей для розвитку організаторських здібностей у третьокурсників значно менше. По-третє, негативний вплив мали обмеженість можливостей підготовки студентів під час інструктивно-методичного збору, позашкільної практики та недоліки сучасного стану оцінювання їхньої роботи у таборі.

3. Дослідженням доведено, що готовність студентів до роботи в літніх оздоровчих таборах значно зростає, якщо майбутні вихователі усвідомлюватимуть її значення у системі професійної підготовки, а також виявлятимуть інтерес до процесу та результатів навчання. Цього можна досягти за таких педагогічних умов: надання змісту занять контекстного характеру з урахуванням сучасних вимог до вихователів оздоровчих таборів; залучення студентів до активної позааудиторної громадсько-педагогічної діяльності; здійснення якісного моніторингу та корекції їхньої готовності.

Контекстний характер змісту занять передбачає сприймання третьокурсниками нових знань як особистісно значущих, опанування ними в процесі діяльності. Дослідженням установлено, що перехід від інформації до її застосування формує осмислене знання студентів. Цьому значно сприяє врахування потреб особистості, розвитку її свідомості, спрямованості,

формування відповідних цінностей, а також перетворення інформаційних знань у практичні.

Залучення студентів до громадсько-педагогічних форм позааудиторної роботи позитивно впливає на розвиток у них критичного мислення, вміння імпровізувати, самостійно працювати, творчо вирішувати проблеми, на здобуття попереднього досвіду роботи з дітьми у сфері дозвілля.

Розвитку мотивів, які тісно пов'язані з інтересом до навчання, почуттям задоволення від успіхів, радістю від подолання труднощів і досягнення мети; таких якостей особистості, як активність, ініціативність, самостійність, творчість, відповідальність, працелюбність, акуратність, самоконтроль і самооцінка студента сприяє здійсненню постійного моніторингу рівнів готовності. Оцінювання як процесу, так і результату навчальної діяльності надає можливість для її організації, планування, координування і регулювання, забезпечує результативність.

4. З'ясовано, що ефективне впровадження обґрунтованих педагогічних умов можливе за реалізації запропонованої методики, яка включає теоретичний і практичний блоки та ґрунтується на використанні проблемної, ігрової, інтерактивної, проектно технологій, особистісно орієнтованого та діяльнісного підходів, застосуванні сучасних методів та прийомів навчання, колективних, групових та індивідуальних форм роботи.

Зміни, які відбулися за час проведення формувального експерименту, досягли рівня статистичної значущості. Це свідчить про ефективність обґрунтованих педагогічних умов та розробленої методики підготовки студентів до роботи в літніх оздоровчих таборах, що підтверджує правильність гіпотези нашого дослідження.

Розглянуті в дисертації положення, звісно, не вичерпують усіх питань означеної проблеми, важливість і актуальність якої зумовлюють необхідність подальших досліджень різних аспектів підготовки студентів вищих педагогічних навчальних закладів до роботи в літніх оздоровчих таборах. Перспективним є аналіз проблеми підготовки студентів до організації дозвілля дітей за різними напрямками виховання: громадянським, трудовим, естетичним, фізичним; розробки методики педагогічного керівництва самовихованням студентів з метою формування у них особистісних якостей; дослідження керівництва позашкільною практикою у взаємодії педагогічних закладів з оздоровчими.

Основні положення дослідження відображені в таких публікаціях:

Статті у фахових наукових виданнях

1. Цуприк С. І. Підготовка студентів до роботи в літніх оздоровчих установах як педагогічна проблема / С. І. Цуприк // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія : педагогіка і психологія. – 2007. – № 20. – С. 177-183.
2. Хамська Н. Б. Подолання стереотипного підходу в організації та проведенні пропедевтичної педагогічної практики студентів ВНЗ / Н. Б. Хамська,

- С. І. Цуприк // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія : педагогіка і психологія. – 2007. – № 21. – С. 273-277.
3. Хамська Н. Б. Інструктивно-методичний збір студентів – сходинка професійного зростання / Н. Б. Хамська, С. І. Цуприк // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія : педагогіка і психологія. – 2008. – № 22. – С. 252-258.
 4. Цуприк С. І. Підготовка студентів до гурткової роботи в літньому оздоровчому таборі / С. І. Цуприк // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія : педагогіка і психологія. – 2008. – № 23. – С. 279-284.
 5. Цуприк С. І. Стан мотивації студентів до роботи в літніх оздоровчих установах як педагогічна проблема / С. І. Цуприк // Науковий вісник Чернівецького університету. – 2008. – Випуск 387. – С. 189-196.
 6. Цуприк С. І. Самооцінка студентами готовності до роботи в літніх оздоровчих таборах / С. І. Цуприк // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія : педагогіка і психологія. – 2008. – № 24. – С. 122-127.
 7. Цуприк С. І. Формування у студентів умінь спостерігати та аналізувати педагогічні явища під час підготовки до роботи у літніх оздоровчих таборах / С. І. Цуприк // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія : педагогіка і психологія. – 2008. – № 25. – С. 111-116.
 8. Цуприк С. І. Підготовка студентів до інноваційної діяльності в літніх оздоровчих таборах / С. І. Цуприк // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // Зб. наук. пр. – Випуск 17 / Редкол. : І. А. Зязюн (голова) та ін. – Київ-Вінниця : ДОВ «Вінниця», 2008. – С. 451-455.
 9. Цуприк С. І. Підготовка студентів до роботи з дітьми у позашкільному навчальному закладі / С. І. Цуприк // Позашкільна освіта та виховання. – 2008. – № 1. – С. 21-26.
 10. Цуприк С. І. Аналіз роботи студентів у пришкольньому таборі «Веселка» / С. І. Цуприк // Молодь і ринок : збірник матеріалів міжнародної науково-методичної конференції «Актуальні проблеми і перспективи трудової та професійної підготовки молоді», 17-18 жовтня 2008 р. – Дрогобич : Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, 2008. – № 10 (45), жовтень. – С. 133-137.
 11. Цуприк С. І. Роль позааудиторної роботи студентів у підготовці до практики в літніх оздоровчих таборах / С. І. Цуприк // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія : педагогіка і психологія. – 2009. – № 29. – С. 194-199.

Методичні рекомендації

12. Цуприк С. І. Підготовка студентів вищих педагогічних навчальних закладів до роботи в літніх оздоровчих таборах : методичні рекомендації /

С. І. Цуприк. – Вінниця : Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, 2010. – 35 с.

Матеріали наукових конференцій

13. Хамська Н. Б. Психолого-педагогічні умови використання інтерактивного навчання студентів ВНЗ у процесі вивчення педагогічних дисциплін / Н. Б. Хамська, С. І. Цуприк // Міжнародна науково-практична конференція «Наука в інформаційному просторі». Збірник наукових праць. – Том 2. – Дніпропетровськ : «ПДАБА», 2007. – С. 80-83.
14. Цуприк С. І. Використання ідей А. Макаренка при підготовці студентів до роботи в оздоровчих таборах / С. І. Цуприк // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Спадщина А. С. Макаренка і педагогічні пріоритети сучасності» (м. Полтава, 12-14 березня 2008 р.) / За заг. ред. проф. М. В. Гриньової. – Полтава: Астроя, 2008. – С. 351-353.
15. Цуприк С. І. Структура та зміст підготовки студентів до роботи в літніх оздоровчих таборах / С. І. Цуприк // Теорія та практика ринкових перетворень; економічний та соціальний контекст : збірник матеріалів всеукраїнської науково-практичної конференції 20-22 березня 2008 р. Том IV. – Вінниця: ВІЕ ТНЕУ, 2008. – С. 229-333.
16. Цуприк С. І. Роль громадської діяльності студентів у підготовці до роботи в літніх оздоровчих таборах / С. І. Цуприк // Педагогічне мислення в контексті теоретико-методичної спадщини А. С. Макаренка і сучасної педагогіки. Тези доповідей на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Педагогічне мислення в контексті теоретико-методичної спадщини А. С. Макаренка і сучасної педагогіки» (27-28 березня 2008 року, м. Рівне), присвяченої 120-ій річниці з дня народження А. С. Макаренка. – Рівне : РДГУ, 2008. – С. 114-118.
17. Цуприк С. І. Використання методів інноваційного навчання в підготовці студентів до роботи в оздоровчих таборах / С. І. Цуприк // Освітні інновації: філософія, психологія, педагогіка. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (16-17 квітня 2008 року, м. Суми). – Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2008. – С. 115-117.
18. Цуприк С. І. Підготовка студентів до роботи з дітьми шкіл-інтернатів у літніх оздоровчих таборах / С. І. Цуприк // Таврійський вісник освіти. Науково-методичний журнал. – Херсон. – 2008. – № 2. – С. 225-233.
19. Цуприк С. І. Підготовка студентів до роботи з дітьми в літніх оздоровчих таборах поліетнічних регіонів / С. І. Цуприк // Розвиток освіти в умовах поліетнічного регіону: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 10-11 квітня 2008 р., м. Ялта. – Зб.с татей. Вип.4. Ч.1. – Ялта : РВВ КГУ, 2008. – С. 29-32.
20. Цуприк С. І. Підготовка студентів до роботи в літніх оздоровчих таборах у контексті вимог Болонського процесу / С. І. Цуприк // Формування професіоналізму майбутнього фахівця в контексті вимог Болонського процесу. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. (Одеса,

22-23 травня 2008 р.) – Одеса : ОНУ імені І. І. Мечникова, 2008. – С. 126-127.

21. Цуприк С. І. Стан теоретичної готовності студентів до роботи в літніх оздоровчих таборах за результатами тестового контролю та самооцінки / С. І. Цуприк // Сучасні технології вищої освіти : збірник наукових праць п'ятої всеукраїнської науково-методичної конференції. – Одеська державна академія холоду, 30 вересня – 3 жовтня 2008 р., м. Одеса. – С. 21.
22. Цуприк С. І. Уявлення батьків про ідеального вожатого / С. І. Цуприк // Гендер. Екологія. Здоров'я. Матеріали II міжнародної науково-практичної конференції (22-23 жовтня 2008 р., м. Харків) : Зб. наук. праць. – Харків, Екограф, 2008. – С. 215-216.

АНОТАЦІЇ

Цуприк С. І. Підготовка студентів вищих педагогічних навчальних закладів до роботи в літніх оздоровчих таборах. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04. – теорія та методика професійної освіти. Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, Вінниця, 2011.

У дисертації з'ясовано сутність і зміст підготовки студентів, визначено структуру, критерії, показники та рівні готовності студентів до роботи в літніх оздоровчих таборах. Здійснено аналіз психологічної, педагогічної, методичної літератури та дисертаційних робіт з проблеми підготовки студентів до роботи в літніх оздоровчих таборах. Обґрунтовано педагогічні умови, розроблено та експериментально перевірено методику підготовки студентів до роботи в літніх оздоровчих таборах.

Визначено способи надання особистісного смислу здобутим в університеті знанням, шляхи здійснення позааудиторної підготовки студентів та методи проведення моніторингу рівнів готовності до роботи з дітьми під час літнього відпочинку.

Ключові слова: підготовка студентів, літні оздоровчі табори, структура, критерії, показники та рівні готовності студентів, педагогічні умови, особистісний смисл, позааудиторна робота, моніторинг.

Цуприк С. И. Подготовка студентов высших педагогических учебных заведений к работе в летних оздоровительных лагерях. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. Винницкий государственный педагогический университет имени Михаила Коцюбинского, Винница, 2011.

Раскрыто сущность и содержание подготовки студентов, структура, критерии, показатели и уровни сформированности готовности будущих вожатых. Ее составными есть личностные качества вожатого (психологические и профессионально важные); профессиональная направленность (интерес к

работе с детьми в лагере, осознание необходимости профессиональной деятельности, ценностные ориентации); психолого-педагогические, методические, специальные знания; гностические, проективные, конструктивные, коммуникативные, организаторские, исследовательские умения.

На основании компонентов готовности разработаны критерии (личностный, мотивационный, когнитивный, деятельностный), каждый из которых характеризуется соответствующими показателями и четырьмя уровнями сформированности (элементарный – низкий, репродуктивный – удовлетворительный, продуктивный – достаточный, творческий – оптимальный).

Проанализирован отечественный и зарубежный опыт подготовки специалистов досуговой деятельности. Обоснованы педагогические условия, которые способствуют заинтересованности студентов процессом и результатами обучения: придание содержанию знаний контекстного характера с учетом современных требований к будущим воспитателям оздоровительных лагерей; привлечение студентов к активной внеаудиторной общественно-педагогической деятельности; совершение качественного мониторинга и коррекции их готовности.

Доказано, что значительные потенциальные возможности в подготовке будущих вожатых имеет внеаудиторная общественно-педагогическая деятельность. Общественно-педагогическая форма работы с детьми в областной больнице дала студентом возможность познакомиться с условиями быта, правилами внутреннего распорядка, режимом проведения санитарно-гигиенической работы заведения, наблюдать специфику проявлений возрастных и индивидуальных особенностей воспитанников, состояния их здоровья, условий жизни и воспитания, их работы по самообслуживанию. Студенты приобрели навыки организации коллективно-творческой деятельности в сфере развития познавательных интересов детей и подростков, нравственного, эстетического, трудового воспитания, спортивно-оздоровительной работы, а также проведения индивидуальных бесед с воспитанниками. Это вдохновляло студентов на основательную подготовку к работе в лагере не только методически, но и психологически.

Будущие вожатые на личном опыте убедились, что такая общественно-педагогическая деятельность есть одной из важнейших ступеней профессиональной подготовки. Она позволяет испытать свои силы, научиться использовать полученные знания и стимулирует вырабатывать в себе гуманистические качества психолого-педагогического характера.

Разработанная методика подготовки будущих вожатых включала внедрение разных технологий обучения, личностного и деятельностного подходов, что отобразилось в использовании современных методов и форм работы. Подготовка проходила двумя блоками: теоретическим и практическим.

Эксперимент подтвердил эффективность разработанной на основании обоснованных педагогических условий методики подготовки будущих

вожатых, поскольку возросло количество студентов с творческим и продуктивным уровнями готовности.

Ключевые слова: подготовка студентов, летние оздоровительные лагеря, структура, критерии, показатели и уровни готовности студентов, педагогические условия, личностный смысл, внеаудиторная работа, мониторинг.

Tsupryk S. I. The training of the students of higher pedagogical educational institutions for work at the summer health camps. – Tapescript.

Dissertation for obtaining the scientific degree of a Candidate of Pedagogical Sciences in the speciality 13.00.04 – Theory and Methodology of Professional Education. Vinnytsya State Pedagogical University named after Mykhailo Kotsyubynskiy, Vinnytsya, 2011.

The essence and the content of the students' preparation have been determined in the dissertation; a structure, criterions, indices and levels of students' readiness for work at the summer health camps have been defined. The problem of preparation of students for work at the summer health camps have been analyzed in the psychological literature, pedagogical and methodological literature. The pedagogical conditions of the students' training for work with children during summer holidays have been theoretically proved. The methodology of the students' training for work in summer health camps has been developed and experimentally checked up.

The ways of giving the personal sense to the knowledge, obtained at the university, the ways of performing an extra-curricular work of the students and the methods of monitoring the levels of the students' readiness for work with children during summer holidays have been defined.

Key words: students' training, summer health camps, the structure, criterions, indices and levels of students' readiness, pedagogical conditions, the personal sense, an extra-curricular work, monitoring.

Підписано до друку 29.03.2011 р. Формат 60x90/16.
Папір друкарський. Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 0,9. Обл.вид.арк. 0,9
Тираж 100 прим. Зам № 17.

Віддруковано з оригінал-макету замовника
у редакційно-видавничому відділі
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського
21100, м. Вінниця, вул. К.Острозького, 32.